

Femton meter historia – en tidslinje på Järntorget över åren 1810–2010

På Järntorget i Örebro finns sedan augusti 2010 en tidslinje bestående av en femton meter lång bronsplatta på marken. Den berättar om viktiga händelser mellan åren 1810 och 2010 i Örebros, Sveriges och världens historia.

Tidslinjen är en del i jubileumsåret "Örebro 2010", som firas till minne av att Jean Baptiste Bernadotte valdes till svensk tronföljare år 1810, på riksdagen som hölls i Nikolaikyrkan, Örebro.

Nedanstående text finns på den informationstavla som hör till tidslinjen. De händelser som beskrivs ryms inom världshistoria, Sverige-historia, lokalhistoria, demokratiska fri- och rättigheter samt kommunikation.

Femton meter historia

– en tidslinje på Järntorget över åren 1810–2010

En tidslinje ger utsikt över historien och gör tidens gång begriplig för både barn och vuxna.”

Välkommen till ”Femton meter historia”, en historisk tidslinje i brons och sten framför fötterna på Karl Johan-statyn. Här hittar du över hundra händelser som inträffat under de 200 år som passerat sedan Jean Baptiste Bernadotte valdes till tronföljare i Örebro 1810. Några riktmärken har varit vägledande för både utformning och urval:

- Avstånd i tiden är lättare att förstå när det översätts till något vi känner igen från vår vardag, t ex avståndet mellan människor.
- Avsikten är inte främst att redovisa historien utan att väcka intresse för den.
- Alla, oavsett ålder, ska kunna finna något som väcker nyfikenhet.
- Innehållet ska vara en blandning av världshistoria, nationell historia och lokal historia.

Installationen är avsedd att skapa ett mervärde för dig som uppehåller dig på platsen och att på ett pedagogiskt sätt ge både skolklasser och förbipasserande allmänhet en överblick över den historiska utvecklingen under de senaste 200 åren.

Bronslinjen är 15 meter lång och statyn är 15 meter hög. I tre dimensioner möter vi här fragment av den historia som, oavsett vad vi tycker om den, har präglat allas våra liv.

När riksmötet inleds i Örebro sommaren 1810 är Karl XIII kung i Sverige och landet står utan tronföljare. Vad som sedan hände i stort som smått får du inblick i genom att läsa på bronsplattorna och ta del av den utökade information som finns här nedan.

Följ tillkomsten av de demokratiska fri- och rättigheterna eller upptäck hur vi under åren har lärt oss att kommunicera, från Göta kanal, frimärket och järnvägen till internet.

1810

Jean Baptiste Bernadotte vald till kronprins i Örebro den 21 aug. 1810. Efter den svenske kronprinsen Karl Augusts plötsliga död väljs den franske marskalken Jean Baptiste Bernadotte till svensk tronföljare vid ett extrainkallat riksmöte i Nikolaikyrkan i Örebro. Han anländer till Sverige två månader senare.

1812

Tryckfrihet Sveriges första tryckfrihetslag antogs redan 1766 och var den första i världen. Vid en riksdag i Örebro 1812 förnyas lagen men man

behåller den s k indragningsmakten från 1785 som gör det möjligt att stoppa ”farliga” publikationer.

1812

Freden i Örebro. I änkan Hjorts sängkammare på Storgatan 7 i Örebro, där den svenske utrikesministern hyrt in sig, sluts den 18 juli fred såväl mellan Sverige och Storbritannien som mellan Storbritannien och Ryssland.

1814

Svensk-norska unionen. Efter ett kort krig mellan Sverige och Norge undertecknas ett fredsavtal som lägger grunden för en union länderna emellan som varar ända fram till den norska självständighetsförklaringen 1905.

1815

Slaget vid Waterloo. I juni besegras Napoleon slutgiltigt vid ett fältslag utanför den belgiska staden Waterloo. Tre dagar senare tvingas han att abdikera vilket innebär slutet på Napoleonkrigen.

1818

Karl XIV Johan blir kung. När kung Karl XIII avlider den 5 februari blir kronprins Jean Baptiste Bernadotte nu Karl XIV Johan, kung av Sverige.

1820

Örebro får gatubelysning. Stadens första gatlyktor sätts upp och förses med talgljus. 22 år senare börjar rovolja användas och 1852 införs fotogen.

1827

Beslut om laga skifte. Före skiftet var åkertegarna oftast långa remsor som var för smala för att kunna odlas var för sig. Nu får varje bonde istället en mer sammanhängande mark vilket gör arbetet effektivare.

1830

Hjälmare kanal återinvigs. Den 13,7 km långa kanalen anlades redan på 1600-talet men byggs om och ges en delvis ny sträckning som står klar 1830. Hjälmare kanal har nio slussar.

1832

Göta kanal öppnas. Kanalen utgör en 39 mil lång vattenväg tvärs igenom Sverige från Östersjön till Kattegatt. Den börjar byggas 1810 och öppnas nu i sin helhet 1832. På 1860-talet kommer järnvägarna och behovet av kanalen minskar då drastiskt.

1837

Drottning Viktoria. Bara 18 år gammal blir Viktoria drottning av Storbritannien och Irland och den viktorianska eran, som kommer att vara ända in på 1900-talet, tar sin början. Under hennes regeringstid utbreder sig det brittiska imperiet och befäster sin ställning som världens ledande stormakt.

1839

Skotillverkning börjar i Kumla. 16-åringen Anders Andersson börjar tillverka skor som inte är gjorda efter individuella mått. De säljs på marknaden i Örebro och produktionsformen ges namnet partiskomakeri.

1842

Folkskolestadgan. Genom beslutet om allmän folkskola blir det obligatoriskt för Sveriges socknar och församlingar att ge alla barn en grundläggande skolutbildning.

1843

Tidningen Nerikes Allehanda grundas. Den 4 mars utkommer det första numret av tidningen Nerikes Allehanda. Den består av fyra sidor och trycks veckovis med en upplaga på 120 exemplar.

1844

Telegrafan. Samuel Morse sänder första morsetelegrammet på den första telegraflinjen mellan Washington och Baltimore.

1845

Tryckfrihet. Indragningsmakten, i praktiken en form av censur, avskaffas och därmed undanröjs en allvarlig inskränkning av tryckfriheten.

1847

Fattigvårdsförordning. Förordningen fordrar att det i varje socken ska finnas en fattigvårdsstyrelse. Varje församling ska ansvara för sina egna fattiga och en fattigskatt införs.

1848

Guldrush. Den 24 januari hittas guld vid sågen Sutter's Mill och guldrushen i Kalifornien inleds. Ryktet sprids snabbt och snart beger sig cirka 300 000

människor från hela världen mot området. 50 år senare utbryter en ännu större guldrush i Klondike, Alaska.

1850

Koleran härjar. Under hela 1850-talet drabbas landet av koleraepidemier. Värst är det för de fattiga. Örebro är särskilt utsatt 1853 då smittan kommer in genom en lumpsamlare som lyckas smita förbi stadens avspärningar.

1854

Stadsbrand i Örebro. Natten mot den 23 mars börjar den brand som kom att ödelägga stora delar av centrala Örebro mellan Svartån och Våghustorget. Av stadens 5.300 invånare blir ca 1 200 bostadslösa. Efter branden får vi en ny och modernare stadsplan.

1855

Frimärket. Det första svenska frimärket utkommer 1 juli i valörer mellan 3 till 24 skilling banco. Idag är "Tre skilling banco gul" på grund av feltryck ett av världens dyraste och mest kända frimärken.

1856

Järnvägen. Den 5 mars kl. 10.50 avgår det första tåget från Örebro i riktning mot Nora och därmed invigs Sveriges första lokdrivna järnbana och en ny kommunikationsrevolution tar sin början.

1856

Länsmuseet. Föreningen för Nerikes folkspråk och fornminnen bildas vilken senare kommer att bli Örebro läns museum, ett av de äldsta länsmuseerna i Sverige.

1859

Kvinnliga lärare. Den 21 oktober "medgafs kvinnor rätt att under väsentligen samma villkor som män erhålla ordinarie anställning vid statens folkskolor."

1861

Örebro får gasbelysning. Stadens första gasverk byggs vid Järnvägsgatan och gaslyktor börjar installeras utmed gatorna.

1862

Studentexamen. Detta år införs studentexamen som avslutning på det svenska gymnasiet.

1863

Kommunalt självstyre. 2 500 kommuner skapas i landet när socknar, städer och köpingar blir borgerliga kommuner med självstyre. Stadsfullmäktige i Örebro håller nu sitt första möte.

1864

Näringsfrihet. Efter att skråsystemet 18 år tidigare upplöstes på landsbygden införs nu full näringsfrihet där alla, både män och kvinnor, i princip får rätt att starta eget företag.

1866

Tvåkammarriksdag. Ett stort steg mot demokrati tas när den gamla ständsriksdagen nu avskaffas.

1868

Prygelstraffet avskaffas. Kroppsbestraffning med spö eller piska hade avskaffats redan 1855 men nu tas det bort även i krigstid.

1873

Riksdaler blir krona. Sverige ersätter den gamla riksdalern med kronan i överenskommelse med Danmark och inom kort också Norge.

1876

Telefonen. Alexander Graham Bell får patent på sin uppfinning och nästan samtidigt startar Lars Magnus Ericsson sin verksamhet i Stockholm där han inom något år börjar tillverka telefonapparater. Ännu en kommunikationsrevolution har inletts.

1878

Metersystemet. Sverige inför det decimalsystem för mått och vikt som lanserades i Frankrike efter revolutionen. En meter bestäms av avståndet från nordpolen till ekvatorn delat med 10 miljoner.

1879

Glödlampan. Thomas Edison visar upp den första fungerande glödlampan. Just då kan säkert ingen föreställa sig den ljusrevolution som står för dörren.

1880

Utvandringen. Närmare 16 000 personer utvandrar från länet under 1880-talet och kulmen nås 1887. De flesta beger sig till Amerika.

1882

Wenströms dynamo. Jonas Wenström får patent på sin dynamomaskin som genererar elektricitet. Den provkörs för första gången i Örebro kvarn.

1883

Hjalmar Bergman. Den 19 september 1883 föds den blivande författaren i Örebro. Markurells i Wadköping, Hans nåds testamente och Swedenhielms kom att höra till hans mest kända verk.

1886

Kanalupproret. För att båttrafiken ska nå in till centrum grävs Svartån ut till Örebro kanal. Fylleri är vanligt bland arbetarna och den 12 november stormar flera hundra man finkan för att befria fängslade kamrater.

1888

Slussen invigs. Efter den stora sänkningen av Hjälmarens och byggandet av Örebro kanal invigs slussen och hamnen vid Hamnplan kan tas i bruk.

1889

Eiffeltornet. Ett av världens mest berömda landmärken invigs som entré till världsutställningen i Paris, anordnad för att fira hundraårsminnet av franska revolutionen.

1891

Skansen öppnas. Friluftsmuseet och djurparken på Djurgården i Stockholm invigs.

1894

Örebro Skofabrik. Den första skofabriken som snart följs av flera. Örebro kommer därmed att förknippas med skor ända fram till 1980-talet.

1896

Örebro Kexfabrik. Tillsammans med skor blir kex Örebro mest välkända produkt. Den sätter sin prägel på staden under 80 år.

1900

Zeppelinaren. Ferdinand von Zeppelin gör den första uppstigningen med sin 128 meter långa konstruktion, luftskeppet LZ 1. Zeppelinarna kom att användas flitigt, bl.a. under första världskriget.

1901

Nobelpriset. Fem år efter Alfred Nobels död hålls den första nobelprisceremonin. Bland pristagarna finns Wilhelm Conrad Röntgen.

1903

Flygplanet. Bröderna Wright blir först med att framföra ett motorflygplan. Nu inleds en snabb utveckling av det nya kommunikationsmedlet och 1909 byggs det första planet i Sverige.

1905

Unionsupplösningen. Den svensk-norska unionen som tillkommit redan 1814 väcker nu ett stigande missnöje i Norge. De båda länderna är på randen av ett krig. Norge förklarar unionen upplöst och den 26 oktober accepterar Sverige detta.

1908

Bilen. Bilar hade konstruerats redan på 1800-talet men nu introduceras T-Forden av amerikanen Henry Ford och bilen blir snart var mans egendom. Ingen kan dock ana vilken omvälvande inverkan som bilismen ska komma att få på det nyss inledda seklet.

1909

Storstrejck. En orolig arbetsmarknad under början av 1900-talet med lågkonjunkturer och lönesänkningar, kulminerar nu i enorstrejck som utbryter i augusti och som omfattar cirka 300 000 arbetare.

1910

Sista avrättningen. I november sker den sista avrättningen i Sverige. Domen verkställs genom halshuggning med giljotin (enda gången en sådan används i landet).

1912

Titanic förliser. Kl. 02.20 den 15 april sjunker oceanångaren Titanic efter att ha kolliderat med ett isberg. Totalt omkommer 1 495 personer varav 89 är svenskar.

1913

Regementet I 3. Livregementets grenadjärer upptar sin verksamhet i Örebro efter att året innan ha flyttat in i de nya kaserner på norr där de blir kvar fram till nedläggningen år 2000.

1914–1918

Första världskriget. Mellan den 28 juli 1914 och den 11 november 1918 utkämpas denna globala konflikt som resulterar i närmare 20 miljoner dödsoffer.

1917

Revolution i Ryssland. Den 8 mars utbryter den så kallade februarirevolutionen och tsaren tvingas abdikera. Vid den påföljande oktoberrevolutionen tar det kommunistiska bolsjevikpartiet makten under ledning av Lenin och Trotskij. Nu påbörjas en utveckling som kommer att prägla världen under mer än 70 år.

1918

Spanska sjukan. Under 1918-20 härjar Spanskan, en influensapandemi som dödar mellan 50 och 100 miljoner människor över hela världen varav cirka 38 000 i Sverige.

1921

Allmän rösträtt. I 1900-talets början är fortfarande förmögenhet och inkomst avgörande och inte ens var tionde svensk har rösträtt. 1921 införs allmän och lika rösträtt för män och kvinnor. Detta år väljs också de första kvinnorna in i riksdagen.

1922

Vasaloppet. Till minne av Gustav Vasas flykt mot Norge 1521 genomförs det första Vasaloppet med 119 deltagare. Segertiden blir 7 timmar, 32 minuter och 49 sekunder.

1924

Universum växer. Edwin Hubble slår fast att vår egen Vintergata bara är en bland mängder av galaxer och i ett slag tusendubblas världsrymdens storlek i mänsklighetens ögon. Snart visar han också att universum befinner sig i ständig expansion. Eftersom allt som växer en gång bör ha varit mycket mindre, föds nu tanken på the Big Bang.

1925

Radio-tjänst. Den 1 januari kl. 10.55 påannonserar Sven Järring den första rundradiosändningen och snart vill alla bli ägare till en radioapparat.

1927

Charles Lindbergh. Den svenskättade Lindbergh blir först i världen med en ensamflygning nonstop över Atlanten. Flygturen tar 33,5 timmar.

1929

Depressionen. Den stora Wall Street-kraschen i New York startar den 24 oktober ("svarta torsdagen") och kastar snart hela världen in i en mångårig och djup ekonomisk depression.

1931

Skotten i Ådalen. I mitten av maj inkallas militär för att bistå polisen i en arbetskonflikt i Ådalen. Vid en stor demonstration med flera tusen deltagare öppnar militären eld varvid fem personer dödas och lika många skadas.

1932

Kreugerkraschen. Kreugerkoncernen dominerar världsproduktionen av tändstickor och svarar 1930 för 64 procent av omsättningen på Stockholms fondbörs. Den 12 mars 1932 avlider Ivar Kreuger av ett dödande skott och den högt belånade koncernen försätts i konkurs med omfattande konsekvenser.

1933

Hitlertyskland. I Dachau öppnas det första koncentrationslägret samtidigt som den tyska riksdagen ger Adolf Hitler oinskränkt makt över Tyskland.

1938

Två veckors semester. En lag stiftas som garanterar alla två semesterveckor. Nu börjar svenskarna att lära sig campá.

1939–1945

Andra världskriget. De flesta av världens länder var på något sätt indragna i den globala konflikten som inleddes den 1 september 1939 då Tyskland invaderade Polen. Totalt krävde kriget över 60 miljoner offer. Cirka sex miljoner judar och en halv miljon romer dog genom systematisk utrotning.

1945

Atombomben. I augusti faller USA atombomberna över Hiroshima och Nagasaki. Strax därefter kapitulerar Japan och det andra världskriget tar slut.

1946

Sverige med i FN. Sverige blir medlem i Förenta nationerna, året efter det att organisationen bildats. Från och med nu utgör ett aktivt engagemang i FN en hörnsten i svensk utrikespolitik.

1947

Transistorn. Tre amerikanska forskare gör en av de största uppfinningarna i modern tid. Transistorn ersätter det gamla elektronröret och lägger grunden för radions, TV:ns och datorernas utveckling.

1948

Barnbidraget. Redan 1937 hade ett inkomstprövat bidrag lanserats men nu införs allmänt barnbidrag på 260 kr per barn och år. År 2010 är bidraget 12 600 kr per år för första barnet.

1949

Tryckfrihet. Den moderna tryckfrihetsförordningen antas i april och är en av Sveriges fyra grundlagar. Den reglerar yttrandefrihet i tryckta skrifter och offentlighetsprincipen för allmänna handlingar.

1954

Televisionen. I oktober startar provsändningar av TV-program i Sverige. Det leder till att Radiotjänsts officiella sändningar kan inledas två år senare. Då hade TV-tekniken redan utvecklats under 30 års tid på olika håll i världen.

1957

Rymdfarkosten. Sovjetunionen sätter den första satelliten i omloppsbanan runt jorden. Den heter Sputnik 1 och är stor som en badboll. Nu inleds en explosionsartad utveckling som bl.a. leder fram till kommunikationssatelliter, månlandningar och GPS.

1958

Svampen invigs. I maj tas Örebros nya vattentorn i bruk och ersätter därmed stadens båda äldre torn. Svampen är 58 meter hög och från terrassen erbjuds en oslagbar utsikt över Örebro och Hjälmaren.

1961

Berlinmuren byggs. Den 13 augusti sluts gränsen mellan Öst- och Västberlin och en 43 km lång mur byggs upp som delar staden. Järnridån får därmed sitt mest kända och hatade uttryck.

1962

Kubakrisen. Under några uppskakande dagar i oktober befinner sig världen på randen till ett kärnvapenkrig. Sovjetunionen är i färd med att bygga raketbaser på Kuba vilket USA till varje pris försöker förhindra.

1963

Mordet på J F Kennedy Den 22 november skjuts den amerikanske presidenten John F Kennedy till döds under en bilkortege i Texasstaden Dallas. Mördaren, Lee Harvey Oswald, grips efter några timmar. Två dagar senare blir också han mördad.

1965

Örebro 700 år. Ingen vet exakt när Örebro fick sina stadsprivilegier men 1965 väljer man att fira 700-årsjubileum. Krämmaren står färdig och man inviger Medborgarhuset och Wadköping.

1967

Högertrafik. Klockan 5 på morgonen söndagen den 3 september går Sverige över till högertrafik och vi anpassar oss därmed till den standard som sedan länge har rått i de allra flesta länder.

1969

Människan på månen. Den 20 juli landar Apollo 11 på månen och Neil Armstrong blir första människa att sätta sin fot på en främmande himlakropp. Svenskättlingen Edwin Buzz Aldrin följer strax efter.

1971

Enkammarriksdag. Den 105 år gamla tvåkammarriksdagen upplöses. Riksdagen får nu en enda kammare, vald av folket.

1973

Oljekrisen. Det arabisk-israeliska kriget i oktober utlöser en kris som medför att oljepriset stiger kraftigt och den högkonjunktur som västvärlden åtnjutit ända sedan kriget, förbyts i en långvarig lågkonjunktur som varar långt in på 80-talet.

1974

1974 års regeringsform. Den starkt föråldrade regeringsformen från 1809 ersätts nu när riksdagen antar en ny som befäster Sveriges demokratiska statskick. Successionsordningen bibehålls och kungen ges en representativ och ceremoniell roll.

1975

Vietnamkriget slutar. Efter att USA dragit sig tillbaka, faller Saigon den 30 april och Nordvietnam står som segrare. Över 5 miljoner vietnameser har då fått sätta livet till i det långa kriget.

1977

Rymdfärjan. Rymdfärder blir snart vardagsmat när testflygningar med den amerikanska rymdfärjan nu påbörjas. 1981 skjuts den upp i omloppsbanan.

1979

Kvinnlig tronföljd. Successionsordningen, som är Sveriges äldsta grundlag från 1810, tillät endast manlig tronföljd. Nu ändras den för att möjliggöra för prinsessan Victoria att ärva tronen.

1981

Persondator. IBM lanserar den första PC:n och inleder därmed datorernas segertåg in i hemmen.

1982

Örebro flygplats. Kommunikationsmöjligheterna förbättras i Örebroregionen när den nya flygplatsen påbörjar reguljärtrafik.

1983

Internet. Världens största datornätverk börjar utvecklas ur det militära forskningsprojektet Arpanet.

1986

Palmemordet. Sent på kvällen den 28 februari skjuts Sveriges statsminister Olof Palme till döds på Sveavägen i Stockholm. Brottet klaras inte upp och mordutredningen pågår fortfarande.

1986

Tjernobyl. Den 26 april inträffar världens hittills svåraste kärnkraftsolycka när en ångexplosion i en av kärnreaktorerna medför att ett moln av radioaktiva partiklar sprids över stora delar av Europa och den intilliggande staden blir obeboelig under överskådlig tid.

1987

Ficktelefonen. Mobil telefoni började utvecklas redan 1950 och på 80-talet tillgängliggörs den för allmänheten. 1987 kommer så den första mobiltelefonen som – med viss möda – kan stoppas i fickan. Den väger ett kilo och säljs för 30 000 kr.

1989

Berlinmuren faller. En pressad östtysk regim får inför sina egna medborgare allt svårare att försvara och förklara varför de måste hållas fängslade i sitt eget land. Den 9 november utbryter kaos och tusentals människor väller igenom gränspassagera. Därefter börjar muren rivas.

1990

www. Engelsmannen Tim Berners-Lee skapar the World Wide Web och internetanvändningen tar fart.

1991

Gulfkriget. Kriget som rasar i januari och februari, föregås av att Irak i augusti 1990 invaderar och plundrar Kuwait. En stor internationell koalition med USA i spetsen befriar Kuwait och går till motoffensiv i "Operation Ökenstorm".

1992

Yttrandefrihet. Den yngsta av Sveriges grundlagar tas i bruk. Yttrandefrihetsgrundlagen medger rätt åt alla svenskar att fritt uttrycka sina åsikter, känslor och tankar utan föregående granskning av någon myndighet. Biofilmer är undantagna.

1994

Estonia förliser. Kl. 01.22 den 28 september hörs nödanropet "Mayday" från M/S Estonia som är på väg från Tallin till Stockholm. Mindre än en halv timme senare sjunker fartyget och 852 av de 989 personerna ombord omkommer.

1995

Sverige med i EU. Efter en folkomröstning året innan där 52,3 procent röstat för och 46,8 procent emot ett medlemskap, blir Sverige medlem i EU tillsammans med Finland och Österrike.

1999

Örebro universitet. Högskolan i Örebro ombildas genom ett regeringsbeslut till universitet.

2000

I3 nedlagt. Livregementets grenadjärer I3, som bildats 1904 och som funnits i Örebro sedan 1913, avvecklas nu till följd av Försvarsbeslutet 2000. Utbildningen av värnpliktiga hade dock upphört redan 1992, då kasernerna utrymdes för civila ändamål.

2001

WTC-attentatet 11 september. Med hjälp av två kapade inrikesflygplan attackeras de båda tvillingtornen vid World Trade Center i New York. Det påföljande brandförloppet försvagar byggnaderna så att de kollapsar och nästan 3 000 personer omkommer.

2004

Tsunamin. På Annandag jul inträffar ett mycket kraftigt jordskalv i Indiska oceanen. Den flodvåg (tsunami) som utlöses, kräver närmare 300 000 människoliv i främst Indonesien, Thailand, Indien och Sri Lanka. 543 turistande svenskar omkommer och cirka 1 500 skadas.

2005

Stormen Gudrun. Mindre än två veckor efter annandagstsunamin drar stormen Gudrun in. Den ödelägger stora skogsområden, framför allt i Småland och gör över 340 000 svenska hushåll strömlösa.

2010

Värnplikten avskaffas. Sverige avskaffar den allmänna värnplikten i fredstid och ersätter den med en frivillig grundutbildning.

Pelartexter

I varje ände av tidslinjen står två pelare som båda innehåller texter:

Pelaren för år 1810

När den franske marskalken Jean Baptiste Bernadotte år 1810 valdes till tronföljare i Sverige var landet i ett mycket dåligt skick. Finland hade förlorats i kriget mot Ryssland. Sverige var inte längre en stormakt. Flera missväxtår ledde till omfattande brist på mat och många av landets två miljoner invånare drabbades av ren svält. En halvmiljon svenskar utvandrade senare till främst USA för att finna ett bättre liv.

Vid den här tiden inleddes emellertid inte bara en fredsperiod som varat i snart 200 år utan också en ekonomisk, politisk och moralisk utveckling som på samma tid förvandlade det forna fattigsverige till ett av världens rikaste länder. Nya kommunikationsmönster uppstod när järnvägarna och telefonnäten drogs genom landet och nya mötesplatser med nya idéer skapades. Underifrån blev arbetarrörelsen, väckelserörelsen och nykterhetsrörelsen starka förändringskrafter i bygget av det nya folkhemmet där system för ekonomisk trygghet både vid sjukdom och arbetslöshet utformades. Nya upptäckter och uppfinningar gjordes. Det gamla bondesamhället blev ett industriland där namn som Asea , LM-Ericsson, SKF, Scania, Volvo, Aga, över hela världen förknippades med Sverige och svensk kvalitet.

Pelaren för år 2010

Vi kan i många avseenden jämföra Sverige år 1810 med Sverige år 2010.

Då inleddes utvecklingen mot det moderna industrisamhälle som mätt i andelen sysselsatta nådde sin topp på 1960-talet. Nu pågår en förändringsprocess då produktion av kunskapsbaserade tjänster ökar medan tillverkningsindustrin minskar.

Då förändrades samhället radikalt genom de nya kommunikationsmöjligheter som erbjöds genom järnvägar, telefoni och så småningom bilismen. Nu sker på samma sätt en maktförskjutning genom TV, internet, mobiltelefoni och andra nya media som gör det möjligt för människor att kommunicera med varandra över hela jordklotet.

Då gav den obligatoriska folkskolan alla medborgare tillträde till det tryckta ordet med allt vad det innebar av tillgång till kunskap som gav inflytande och ökad demokratisering. Nu finns hela världens samlade kunskap tillgänglig genom datorer och internet.

Nya maktcentra med medlemmar från hela världen bildas och utmanar föråldrade institutioner. Odemokratiska och förtryckande regimer får allt svårare att behålla sin makt, när kunniga och välinformerade medborgare fritt kommunicerar med varandra utan att låta sig hindras av nationsgränser eller samhällssystem.

Fakta om tidslinjen och informationstexter

Idé, design och grundinnehåll

Kjell Olauson

Fackgranskning och komplettering

Sören Klingnéus, Örebro universitet

Christel Storm, Länsmuseum, Örebro

Ingmarie Wiggh, Stadsarkivet, Örebro kommun

Text pelartavlor

Bert Stålhammar

Stenhuggeri

Morgan Westman

Gjuterimodeller

Stämpelgravyr & Skylt

Bronsgjuteri

Johnson Metall